

Goud voor Groningen

In een door corona getroffen wereld kon het Groninger Museum mede dankzij de snelle hulp van de Vereniging Rembrandt toeslaan op een veiling in Barcelona. Daar verwierf het museum een gouden dubloen uit 1590, die tot dusverre alleen uit archiefbronnen bekend was. De munt staat symbool voor de eeuwige naijver tussen de dominante stad Groningen en de haar omringende Friese Ommelanden.

Literatuur

E. Knol en J.C. van der Wis, 'De dubloen met het Ommelander elfhartenwapen', *De Beeldenaar* 44 (2020) 6, pp. 299-304.

De nieuwe aanwinst helpt het Groninger Museum de geschiedenis van Groningen ten tijde van de Tachtigjarige Oorlog inzichtelijk te maken. De stad Groningen, gesticht op het uiterste puntje van de Hondsrug, was vanaf de middeleeuwen met wisselend succes voortdurend bezig controle te bemachtigen over de vruchtbare streken langs de Waddenzee. Dat waren Friese landstreken, die mede onder invloed van de stad in de 15de eeuw de Friese taal hadden ingeruild voor het Nedersaksisch. De Opstand van 1568 vormde aanleiding voor een hoogtepunt in deze onderlinge competitie. Het was een chaotische tijd waarin het stadsbestuur meende dat zijn privileges bij het Spaanse katholieke gezag de beste kansen hadden.

De Ommelanders daarentegen zagen meer heil in de Opstand en bleven de Unie van Utrecht trouw. Zij besloten in 1578 tot een eigen muntslag om hun onafhankelijkheid te benadrukken én omdat dit inkomsten opleverde. Aanvankelijk werd het muntbedrijf in Appingedam gevestigd, maar dat werd onhoudbaar toen de stadhouder van de noordelijke provincies Rennenberg in 1580 terugkeerde naar het Spaanse kamp. In de Groninger Ommelanden werd een guerrillaoorlog uitgevochten. De Ommelander muntslag werd verplaatst naar het vrije Gorkum en later naar Culemborg. Op hun munten plaatsten de Ommelanders hun eigen wapen. Dat bestond uit de wapens van de

vijf landschappen (Hunsingo, Fivelgo, Humsterland, Langewold en Vredewold), met als hartschild het wapen van de oude Friese koningen. In de loop van de tijd werd steeds vaker alleen het hartschild gebruikt.

FERDINAND EN ISABELLA

Maar wat doen de gezichten van het koningspaar Ferdinand II van Aragon en Isabella I van Castilië op een munt die is geslagen in opdracht van de Ommelanders, die juist onder het Spaanse juk vandaan wilden? De munt, linksboven op deze pagina op ware grootte afgebeeld, lijkt op de dubbele Spaanse dukaat, ook bekend als dubloen. Dat een imitatie van een Spaanse munt werd geslagen komt omdat het van belang was dat de munt betrouwbaarheid uitstraalde. Daarom sloten de Ommelander munten sterk aan bij bestaande populaire munten. Zo sterk dat er bijna sprake is van vervalsing, want de munten weken slechts in kleine details af van de voorbeelden. Op de nu verworven munt verraden slechts de afkortingen in het randschrift dat de muntheer niet de koning van Spanje is, en in een hoekje van het koningswapen, op de rechtervleugel van de adelaar, prijkt het 'elfhartenwapen' van de Ommelanden... ↘

Egge Knol
Conservator Groninger Museum

NIEUWE AANWINST

Dubloen

Muntslag Groninger Ommelanden
(Culemborg)

1590-91. Goud, Ø 28 mm, 6,91 gr

Bijdrage: € 8.273 vanuit het

Groninger Fonds

GRONINGER MUSEUM

Aangekocht met steun van de Vereniging
Rembrandt (mede dankzij haar Groninger
Fonds) en de Stichting J.B. Scholtenfonds.

